

Ο ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

Μ Ε Λ Ε Τ Ι Ο Σ Δ'*

(25 Νοεμβρίου 1921 — 20 Σεπτεμβρίου 1923)

Υ Π Ο

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Θ. ΣΤΑΥΡΙΔΟΥ

Καθηγητοῦ τῆς Ἱ. Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης

Ἄρ. 7. Λόγος Ἐνθρονιστήριος Μελετίου Δ'¹².

Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ καλέσας με εἰς τὴν ὑψηλὴν ταύτην τῆς Ἐκκλησίας Αὐτοῦ διακονίαν, ἵνα ἐνδείξῃται ἐν ἀσθενείᾳ τελουμένην τὴν δύναμιν αὐτοῦ, ὅτι τὰ ἀσθενῆ τοῦ κόσμου καὶ τὰ ἐξουθενωμένα ἐκλέγεται εἰς ὑπηρεσίαν τοῦ θελήματος Αὐτοῦ, ἵνα μὴ καυχῆσθαι πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον Αὐτοῦ. Καὶ νῦν ἰδοὺ ἐγώ, Σεβάσμιος τῆς Ἐκκλησίας ποιμένες, λαὸ Κυρίου εἰς περιποίησιν, ἰδοὺ ἐγὼ αἰχμάλωτος ἐξ ὀλοκλήρου τῆς ἀγάπης ὑμῶν, ὀλοφύχως ὑποτεταγμένος τῷ κελεύσματι τοῦ Χριστοῦ, τῷ διὰ τῆς ψήφου κλήρου καὶ λαοῦ πρὸς τὴν ἐμὴν ἀναξιότητα ἀπευθυνθέντι. Εἰς τὰς εὐθύνας δὲ τοῦ ὑψηλοῦ τούτου ὑπουργήματος τὸν αὐχένα ὑποβάλλων, σύνοιδα ὅτι οὐδὲν ἕτερον ἐξ ἑμαυτοῦ συνεισφέρω, εἰμὴ τὴν προαίρεσιν μόνην τοῦ νὰ ἐκδαπανήσω ὅλον ἑμαυτὸν ὑπὲρ τῆς δόξης τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ τὴν προαίρεσιν ταύτην τῆς αὐταπαρνήσεως αἰσθάνομαι, κυριαρχοῦσαν τῆς ὅλης μου πνευματικῆς ὑποστάσεως, ὡς ἀναγκαίαν συνέπειαν τοῦ γεγονότος τῆς ἐμῆς προτιμῆσεως. Διότι, ἐν ᾧ πολλοὺς εἶχετε πλησίον ὑμῶν λειτουργοὺς τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀρετῆ καὶ ἐπιστήμῃ καὶ ζήλῳ καὶ συνέσει καὶ πίστει καὶ ἔργοις μεμαρτυρημένους ἐρρίψατε ἑαυτοὺς εἰς μακρὰν καὶ κοπιώδη ὁδὸν καὶ ὑπερεπηθήσατε φραγμοὺς καὶ ἀνετρέψατε ἐμπόδια, ἵνα φέρητε τὸν ψῆφον ἐπ' ἐμέ, τὸν ἀπόβλητον, τὸν ἐξουθενημένον, τὸν πανταχοῦ ἀντιλεγόμενον, τὸν δι' ὠκεανῶν καὶ ἡπείρων, τολμῶ δ' εἶπεῖν, καὶ τύπων ἐκκλησιαστικῶν, ἀφ' ἡμῶν χωριζόμενον. Μὴ δὲν εἶναι πρόδηλον ὅτι τὸ ἐξαιρετικὸν τῆς κλήσεως ἐπιβάλλει καὶ ἐξαιρετικὰς τὰς ὑποχρεώσεις; Ἐὰν δὲ μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχη, ἵνα τις τὴν ψυχὴν θῆ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ, ἐκθύμως ὑπόσχομαι τῷ πληρώ-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 774 τοῦ προηγουμένου τόμου.

12. ΕΑ 42 (1922) 26-30.

ματι τῆς Ἐκκλησίας τὴν ἐκδήλωσιν τῆς ἀγάπης ταύτης, ὡς ἀνταπόδομα ἐξαιρετικὸν τῆς ἐξαιρετικῆς προτιμήσεώς μου.

Εἰσερχόμενος δ' εἰς τὰ καθέκαστα τῆς διακονίας μου ὁμολογῶ μὲν ἐνώπιον τῆς Ἐκκλησίας τὴν καλὴν ὁμολογίαν τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως ὡς αὐτὴν κατέχεται καὶ ὁμολογεῖ ἢ μία Ἁγία Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, τιμῶ δὲ τοὺς ἁγίους μάρτυρας καὶ ὁμολογητὰς τοὺς ὑπὲρ Αὐτῆς ἀθλήσαντας, γεραίρω δὲ τοὺς θεοφόρους ποιμένας καὶ διδασκάλους τοὺς ὑπὲρ Αὐτῆς κατὰ τῶν αἰρέσεων ἀγωνισθέντας, μακαρίζω δὲ τοὺς δικαίους πάντας τοὺς ἐν Αὐτῇ καὶ δι' Αὐτῆς τῷ Θεῷ εὐαρεστήσαντας καὶ αἰτοῦμαι αὐτῶν τὰς πρεσβείας πρὸς Κύριον, ὅπως φυλάξω εἰς τέλος τὴν καλὴν παρακαταθήκην τοῦ Πνεύματος καὶ τηρήσω τὴν ἐντολὴν ἄσπιλον καὶ ἀνεπίληπτον μέχρι τῆς ἐμφάνισεως τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ. Διὰ τῆς πίστεως ταύτης οἱ πατέρες ἡμῶν κατηγωνίσαντο βασιλείας, εἰργάσαντο δικαιοσύνην, ἐπέτυχον ἐπαγγελιῶν, ἐνεδυναμώθησαν ἀπὸ ἀσθενείας, ἰσχυροὶ ἐγεννήθησαν ἐν πολέμῳ παρεμβολὰς ἔκλιναν ἄλλοτρίων. Διὰ τὴν πίστιν ταύτην τῶν πατέρων ἡμῶν ἐμπαιγμῶν καὶ μαστιγῶν πεῖραν ἔλαβον, ἔτι δὲ δεσμῶν καὶ φυλακῆς, ἐν φόνῳ μαχαίρας καὶ ἀγχόνης ἀπέθανον. Περιῆλθον ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι, κακουχούμενοι ἐν ἐρημίαις πλανώμενοι ἐν ὄρεσι καὶ σπηλαίοις καὶ ταῖς ὁπαῖς τῆς γῆς...

Ὁ παγκόσμιος πόλεμος, ἡ γενικὴ αὕτη διὰ τὴν ἀνθρωπότητα συμφορὰ, ὑπῆρξεν ἰδιαιτέρως βαρὺς διὰ τὸ σύνολον τῆς Ὁρθοδοξίας. Πᾶσαι αἱ ἀπὸ μέρους Ἐκκλησίαι, ἐξαιρέσει μιᾶς μόνης ἢ δύο ἐξ αὐτῶν, διῆλθον διὰ θλίψεως μεγάλης, τινὲς δ' αὐτῶν ὄντως καθ' ὑπερβολὴν ὑπὲρ δύναμιν ἐβαρύνθησαν. Ἡ ἐν Σιών Μήτηρ τοῦ Θεοῦ εἶδε συναπαγομένας τὰς Ἀρχὰς αὐτῆς εἰς αἰχμαλωσίαν, ἢ ἐν Σερβίᾳ καὶ ἢ ἐν Ρουμανίᾳ εἶδον τὸ ἔδαφος τῆς δικαιοδοσίας των ὀλόκληρον εἰς τὴν διάκρισιν τῶν πολεμίων, καὶ ἢ ἐν Ρωσσίᾳ πολύτεκνος Ἐκκλησία διῆλθε διὰ παθημάτων, ἅτινα διήγειραν τὴν συμπάθειαν ὄχι μόνον τῶν ὀρθοδόξων λαῶν, καὶ τούτων ἐν θλίψει διατελούντων, ἀλλὰ καὶ τοῦ λοιποῦ χριστιανικοῦ κόσμου. Διὰ τὴν Ἐκκλησίαν ταύτην, τὴν πρωτόθρονον οὐδὲν λέγω...

Ἄλλ' ἐὰν τηλικαύτη ὑπῆρξεν ἡ θλίψις τοῦ συνόλου τῆς Ὁρθοδοξίας ἐν τῷ παρελθόντι καὶ ἐὰν διὰ τίνας τῶν Ἐκκλησιῶν ἐξακολουθῆ ἀκόμη παρατεινομένη ἡ δοκιμασία, κατέχομεν ἤδη μερικὴν τῆς συνολικῆς θλίψεως παρὰ Θεοῦ ἀνταπόδοσιν. Αἱ δύο πρεσβύταται τῶν Ἐκκλησιῶν, ἢ τῆς Σιών, ἦτις πρώτη ἐδέξατο ἄφεςιν ἁμαρτιῶν καὶ ἢ τῆς Ἀντιοχείας, ἐν ἧ τὸ πρῶτον ἐκλήθησαν οἱ μαθηταὶ χριστιανοί, διεληθοῦσαι τῶν ἄλλων ἐνωρίτερον τὸ στάδιον τῆς δοκιμασίας, εὗρισκονται ἤδη εἰς τὴν περίοδον τῆς εἰρηνικῆς ζωῆς, ἐκ παραλλήλου πρὸς τὰς ἄλλας δύο ἐγγὺς αὐτῶν ἀποστολικὰς ἐκκλησίας τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ τῆς Κύπρου, περισυλλεγόμεναι καὶ τὸ νέον πολιτικὸν ἔδαφος, ἐφ' οὗ καλοῦνται νὰ συνεχίσωσι τὴν σταδιοδρομίαν αὐτῶν ἀναμετροῦσαι πρὸς ἀσφαλῆ ρύθμισιν τῶν σχέσεων αὐτῶν πρὸς τὰ νέα πολιτικὰ καθεστῶτα τῶν χωρῶν αὐτῶν. Δῶν αὐταῖς ὁ Κύριος, ὅπως αὐξάνωσι τὴν «αὐξῆσιν τοῦ Θεοῦ».

‘Ανερχόμενος όμως εις τὸν ‘Αποστολικὸν τοῦτον Θρόνον, ἔχω ἐνώπιόν μου μεταξὺ τῶν πρώτων καθηκόντων πρὸς ἐπιτέλειαν, τὸ νὰ γείνω ἐρμηνεὺς τῆς μητρικῆς χαρᾶς τῆς Μεγ. τοῦ Χριστοῦ ‘Εκκλησίας διὰ τὴν πλήρη ἐκκλησιαστικὴν ἐνότητα τῶν ‘Ορθοδόξων Σέρβων καὶ τῶν ‘Ορθοδόξων Ρουμάνων, ἐλθοῦσαν ὡς συνέπειαν τῆς πλήρους ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως ἐκατέρου τῶν ‘Ορθοδόξων ἐθνῶν. ‘Η ἀγιωτάτη ‘Εκκλησία Κωνσταντινουπόλεως, ἥτις τοὺς δύο τούτους λαοὺς ἐγέννησεν ἐν Χριστῷ διὰ τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ἐπότισε τὸ γάλα τὸ πνευματικὸν καὶ συνήγαγεν ὑπὸ τὰς πτέρυγας τὰς μητρικὰς ἐν ἡμέρᾳ χειμῶνος παγεροῦ, λογίζεται σήμερον χαρὰν ἰδίαν τὴν χαρὰν τῶν τέκνων τῆς τούτων καὶ εὐλογοῦσα ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶ τὴν ἐθνικὴν τῶν ἀποκατάστασιν, εὐχεται αὐτοῖς ἀπὸ μέσης ψυχῆς τὸν ἐλεύθερον πολιτικὸν βίον πλούσιον εἰς ἔργα πίστεως, ἐλπίδος καὶ ἀγάπης. Εἶη μετ’ αὐτῶν διὰ παντὸς τὸ πνεῦμα τοῦ Κυρίου, ὅτι «οὗ τὸ πνεῦμα Κυρίου, ἐκεῖ ἐλευθερία»... Οἱ πνευματικοὶ τοῦ πληρώματος πατέρες, οἱ καθῆκον ἔχοντες νὰ ἀγρυπνῶμεν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν αὐτοῦ, ὡς λόγον ἀποδώσαντες, διαιρούμεθα πρὸς ἀλλήλους ἐν τῇ κρισιμοτάτῃ τῆς πανοπλίας στιγμῆ καὶ εἰς μάχην πρὸς ἀλλήλους συμπλεκόμενοι καὶ μετὰ δυνάμεως ὅσης πλείστης κατ’ ἀλλήλων βάλλομεν καὶ παραιτούμεθα οὐδενὸς τῶν δυναμένων νὰ ἐπιταχύνωσι τὸν καταποντισμὸν καὶ σκάφους καὶ πληρώματος καὶ ἀρχηγῶν.

‘Αρὰ γε Χριστὸς καθεύδει, δοκιμάζων ἡμῶν τὴν πίστιν καὶ τὴν ὑπομονὴν διὰ μεγαλειτέρας ἢ κατὰ τὸ παρελθὸν δοκιμασίας; ‘Η ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀφ’ ἡμῶν καὶ ἐταράχθημεν;... ‘Η βοήθεια παρὰ Κυρίου θὰ ἔλθῃ ἀκριβῶς, καθ’ ἣν στιγμὴν φαίνεται ἐκλιποῦσα πᾶσα παρ’ ἀνθρώπων ἐλπίς, διὰ νὰ ἀναγνωρίσωμεν καὶ ἀνθομολογήσωμεν πάντες οἱ προσωπολάτραι καὶ ἀνθρωπάρεσκοι ἡμεῖς, ἀπὸ μικροῦ ὡς μεγάλου, ὅτι «ἡ σωτηρία οὐκ ἐξ ἡμῶν, Θεοῦ τὸ δῶρον».

Εἰς τὴν πίστιν ταύτην καὶ τὴν ἐλπίδα καλῶ ἅπαν τὸ πλήρωμα τῆς ‘Εκκλησίας καὶ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ ἐγείραντος τοὺς νεκροὺς ἐπιθέτων τὴν χεῖρα εἰς τὸ πηδάλιον, ἐπιφωνῶ, πρὸς πάντας «Εἰρήνη ‘Υμῖν». Εἰρήνη οὐχὶ ἡ τοῦ κόσμου πρόσκαιρος καὶ ἐξωτερικὴ καὶ ἐν ἑαυτῇ τοὺς πολέμους ἐγκλείουσα, ἀλλ’ ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ, ἡ πάντα νοῦν ὑπερέχουσα, ἡ δυναμένη νὰ φρουρήσῃ τὰς καρδίας καὶ τὰ νοήματα ἐν Χριστῷ τῷ Σωτῆρι τῶν ψυχῶν ἡμῶν. Πρὸ παντὸς καλῶ τοὺς Ποιμένας τῆς ‘Εκκλησίας εἰς ὁμόνοιαν καὶ συνεργασίαν διὰ τὸ ἔργον τῆς διακονίας, εἰς ὃ ἐκλήθημεν πάντες ὑπὸ τοῦ διδόντος τῇ ‘Εκκλησίᾳ αὐτοῦ, τοὺς μὲν ‘Αποστόλους καὶ Εὐαγγελιστάς, τοὺς δὲ ποιμένας καὶ διδασκάλους εἰς καταρτισμὸν τῶν ἀγίων καὶ εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ...

‘Αλλ’ ὡς ποιμένες τῆς Πρωτοθρόνου ‘Εκκλησίας ἔχομεν ὑποχρεώσεις μεγάλας καὶ πρὸς τὸ σύνολον τῆς ‘Ορθοδοξίας. Χηρεῖα ὑπερτριετῆς τοῦ Προεδρικοῦ Θρόνου τῆς ὅλης ‘Ορθοδόξου ‘Εκκλησίας ἀποτελεῖ ἀνωμαλίαν, τὸ ὅλον τῆς ‘Εκκλησίας σῶμα ἐπηρεάζουσιν. Καὶ μόνον διὰ τὰς ἐκ τούτων εὐθύνας,

ἐὰν ἔθετον τὴν χεῖρα εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν οἱ ἑπτὰ ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, δὲν θὰ ἐδημιούργουν τὴν κατ' αὐτοὺς ἀνωμαλίαν, ἐξ ἧς ἡ τῶν ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας διαίρεσις. "Ολοὶ γνωρίζουσιν, ἢ ὑπονοοῦσι τὴν σωρίαν τῶν ζητημάτων καὶ τῶν προβλημάτων, εἰδικῶν τε καὶ γενικῶν, τῶν ἀναμενόντων τὴν λύσιν αὐτῶν, ἐξ ἀποφάσεως ἢ πρωτοβούλου ἐνεργείας τοῦ Κέντρου τῆς Ὁρθοδοξίας. Εἰς τὰ ὑπάρχοντα πρότερον ὁ πόλεμος καὶ ἡ ἐξ αὐτοῦ προελθοῦσα νέα τοῦ πολιτικοῦ χάρτου τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας διαχάραξις προσέθεσε καὶ νέα... Διὰ τινὰ τῶν ζητημάτων, τῶν ἀφορώντων τὸ σύνολον τῆς Ὁρθοδοξίας, ἢ ὑπερβαινόντων τὴν ἀρμοδιότητα μιᾶς ἐπὶ μέρους Ἐκκλησίας εἶναι δυνατὴ ἢ διευθέτησις δι' ἀπλῆς μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν διὰ γραμμάτων ἐπικοινωνίας. Ἄλλα ὅμως παρουσιάζουσι τοιαύτην ὀσβαρότητα μορφῆν, ὥστε νὰ ἔχη καταστῆ γενικῶς αἰσθητὴ ἢ ἀνάγκη τῆς συγκλήσεως Συνόδου πανορθοδόξου πρὸς ἀσφαλῆ καὶ μόνιμον αὐτῶν διακανόνισιν καὶ χαίρω ὅτι, ἀνερχόμενος εἰς τὸν Ὄρον εὐρίσκω πρὸ αὐτοῦ αἰτήσιν ἐξ ὀνόματος τῆς ἐν Ρουμανίᾳ ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας διὰ τὴν σύγκλησιν τοιαύτης Συνόδου, ἣτις ἔχει νὰ ἐπιτελέσῃ ὑψίστην διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ ἀποστολήν, ρυθμίζουσα ἐν Πνεύματι ἀγίῳ τὰς σχέσεις αὐτῆς πρὸς τὰς νέας μορφὰς τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν πατέρων.

Ἄλλὰ καὶ τὰ εἰδικὰ ζητήματα, τὰ ἀφορῶντα μόνην τὴν ἀγιωτάτην ταύτην τῆς Κων/πόλεως Ἐκκλησίαν, ὡς μίαν τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν καὶ ἀναμένοντα ἐπειγόντως τὴν λύσιν αὐτῶν ἐκ τῆς σύμπνοίας τῶν ποιμένων αὐτῆς καὶ προθύμου συνεργασίας ὄλων τῶν παραγόντων τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐταξίας καὶ πολλὰ εἶναι καὶ ζωτικά.

Δὲν εἶναι ἀνεκτὸν πλέον νὰ διατελῇ ἐν ἀργίᾳ τὸ εἰς τοὺς Ἰ. Κανόνας καθηγιασμένον σύστημα Συνοδικῆς διοικήσεως, τὸ θαυμασιῶς ἀνταποκρινόμενον πρὸς τὴν σύγχρονον περὶ διοικήσεως πεπολιτισμένην ἀντίληψιν χάριν τοῦ ἐκ καιρικῶν λόγων κρατήσαντος ὀλιγαρχικοῦ συστήματος τῆς διαρκοῦς Συνόδου. Τὸ ἀνεγνωρισμένον ἤδη εἰς τὸν λαὸν δικαίωμα μετοχῆς εἰς τὴν διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας δι' ἀντιπροσώπων αἰρετῶν ἀξίως τῶν δημοκρατικῶν ἀντιλήψεων καὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς φυλῆς χρῆζει πληρεστέρας νομικῆς διατυπώσεως, ἐπὶ τῷ σκοπῷ ἄρσεως μὲν προστριβῶν μεταξὺ τῶν δύο τάξεων, ἐπεκτάσεως δὲ συμμετρικῆς τοῦ δικαιώματος τούτου εἰς τὸ σύνολον τοῦ ποιμνίου ἐπὶ τῇ βάσει ἴσων δικαιωμάτων καὶ ὑποχρεώσεων.

Αἱ σχέσεις τῆς Ἐκκλησίας πρὸς ὅλας τὰς πολιτείας, ἐν αἷς εἰσέρχεται ἢ δικαιοδοσία αὐτῆς εἶναι ἐπάναγκες νὰ καθορισθῶσι κατὰ τρόπον, ἀσφαλίζοντα τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐλευθερίαν. Ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, πιστῶς ἀκολουθοῦσα τὴν ἐντολήν τοῦ Κυρίου («τὰ τοῦ Καίσαρος τῷ Καίσαρι») σέβεται τὰ δικαιώματα τῆς κρατικῆς ἐξουσίας ἀποδιδούσα («τῷ τὸν φόρον, τὸν φόρον, τῷ τὸ τέλος, τὸ τέλος, τῷ τὴν τιμὴν, τὴν τιμὴν»). Δὲν εἶναι ἄρα ὑπερβολικὴ ἢ ἀξιωματικὴ τῆς εἰς αἰῶνα μάλιστα ἐλευθερίας, ὅπως ἔχη εἰς ἀκέραιον τὸ δικαίωμα τοῦ

νὰ διοικῆ ἑαυτὴν ἄνευ ἀναμίξεως τῆς πολιτείας. Εἰς τὰ θεμελιώδους σημασίας ζητήματα ταῦτα προστίθενται: Ἡ συνολικὴ μὀρφωσις τοῦ κλήρου καὶ τὸνως αὐτοῦ νὰ ἦναι ὄχι μόνον τῶν μυστηρίων ὁ τελετουργός, ἀλλὰ καὶ ὁ διδάσκαλος τοῦ ποιμνίου, καὶ ὁ πρωτεργάτης καὶ ὁ ρυθμιστὴς παντὸς ἔργου φιλανθρωπικοῦ καὶ κοινωφελοῦς. Ἡ θρησκευτικὴ μὀρφωσις τοῦ λαοῦ, καὶ διὰ παντὸς μὲν ἄλλου μέσου, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἐναποθέσεως εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ τοῦ βιβλίου τῆς ζωῆς ἡρμηνευμένου ἐγκύρωσ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν γλῶσσαν τὴν ὑπ' αὐτοῦ κατανοουμένην. Ἡ ὑποβοήθησις τοῦ Μοναστηριακοῦ συνεταιρισμοῦ, ὅπως ἐπανεύρη τὰς ἀρχαίας του βάσεις, συνοψιζομένης εἰς τὴν ἀπάρνησιν νομίμων δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρωπίνου ἐγὼ διὰ τὴν ἐπικράτησιν τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. Ἡ ἐνίσχυσις τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου ὡς τοῦ θεμελιῶ τῆς κατ' οἶκον Ἐκκλησίας, δι' ἀναθεωρήσεως τῶν περὶ συστάσεως καὶ λύσεως αὐτοῦ ἰσχυουσῶν ἐν τῷ κλίματι τοῦ Θρόνου διατάξεων. Ἀλλὰ παρέλκει τοῦ λόγου ἡ ἔκθεσις ἐπὶ πάντων τῶν ζητημάτων, ἅτινα καλοῦσι τὴν ἱεραρχίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου μὲ τὸν Πατριάρχην ἐπὶ κεφαλῆς εἰς ὀρθὴν αὐτῶν διευθέτησιν. Ἀρκούσι δ' ἄλλως τε καὶ τὰ μνημονευθέντα μόνον εἰς ἀπόδειξιν, ὅτι δὲν ὑπάρχει καιρὸς διὰ ζήλους καὶ ἐριθείας, ἐφ' ὅσον ἡ οἰκοδομὴ τοῦ Χριστοῦ ἀπαιτεῖ ὀλόκληρον τὴν προσοχὴν τῶν Οἰκοδομούντων.

Θὰ ἔπρεπε μόνον νὰ μνημονεύσωμεν ἔτι ὀνομαστὶ τῆς διοικήσεως τῶν ἐν διασπορᾷ ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Ἡ ἐν ἔτει δηλονότι 1908 διὰ πράξεως τῆς Ἐκκλησίας γενομένη διευθέτησις, ἀνταποκρινομένη εἰς τὰς τότε πολιτικὰς περὶ τὸ Πατριαρχεῖον συνθήκας, ἀπεδείχθη ἐκ τῆς πράξεως οὐχὶ προσήκουσα καὶ ἔχει ὑποχρέωσιν κανονικὴν ἢ Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ νὰ μεριμνήσῃ ταχέως ὅπως ἢ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἐμφανισθῆ καὶ ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις τῆς διασπορᾶς τηροῦσα ἀπαρασαλεύτως τὴν κανονικὴν ἀρχὴν, ἣν ἡ εἰς τὴν Βασιλεῦσαν ταύτην πόλιν πρὸ 50ετίας συνελθοῦσα μεγάλη Σύνοδος ἐκήρυξεν οὐσιώδη διὰ τὴν τήρησιν τῆς ἐνότητος τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης. Εἶδον ἄλλως τε ἐξ αὐτοψίας τὸ πλεῖστον καὶ κράτιστον μέρος τῆς ἐν τῇ διασπορᾷ Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ κατενόησα ἐξ αὐτογνωσίας πόσον θὰ ἐξυψωθῆ τὸ τῆς Ὀρθοδοξίας ὄνομα ἰδίως ἐν τῇ μεγάλῃ χώρᾳ τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, ἐὰν τὰ ὑπὲρ δύο ἑκατομμύρια ὀρθοδόξων ὀργανωθῶσιν εἰς μίαν ἐνιαίαν Ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν ὡς «Ἀμερικανικὴ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία».

Ἰδιαιτέραν ὀλως αἰσθάνομαι χαρὰν ὅτι θέτω ἑμαυτὸν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τοῦ πρώτου Αὐτῆς Θρόνου διὰ τὴν καλλιέργειαν μὲν σχέσεων, ὅσον ἐνεστι, στενωτέρας φιλίας μεθ' ὀλων τῶν μὴ ὀρθοδόξων χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως· διὰ τὴν προαγωγὴν δὲ τοῦ ἔργου τῆς Ἐνώσεως μετ' ἐκείνων ἐξ αὐτῶν, ὧν καὶ τῶν διαφορῶν ἢ φύσις ἐπιτρέπει τὴν ἐλπίδα καὶ τὰ ἔργα τῆς ἀγάπης ὑπεκκαίουσι τὸν πόθον.

Ἦδη διαπνέει τὰς Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας πάσας ζωηρότερος, ἢ ἄλλο-

τε, ὁ πόθος τῆς ἐνώσεως μετὰ τῶν τῆς Ἀγγλικανικῆς Ὁμολογίας Ἐκκλησιῶν.

Τὰ ἔργα τῆς ἀγάπης, ἅτινα ἐξεδηλώθησαν διαρκούσης τῆς παγκοσμίου συμφορᾶς ὑπὸ τῶν λειτουργῶν καὶ τῶν ποιμνίων τῶν Ἐκκλησιῶν τούτων, ... ἐδημιούργησαν ἀτμόσφαιραν ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης, ἐντὸς τῆς ὁποίας μελετῶντες ἤδη τὰς χωριζούσας διαφορὰς, βλέπομεν αὐτὰς ὄλονεν σμικρυνόμενας, εἰς τρόπον ὥστε νὰ γενικεύηται ἡ πεποίθησις καὶ νὰ ἐντείνηται ἡ ἐλπίς, ὅτι ὁ Κύριος συνέταμε τὰς ἡμέρας τοῦ χωρισμοῦ. Ἄλλ' ἢ Ἐκκλησία ἡμῶν, ὡς Ἐκκλησία τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων τῆς ἀδιαρέτου Ἐκκλησίας, τῶν ἀγνοουσῶν δογματισμούς ἀπὸ καθέδρας, ὡς Ἐκκλησία Μεγάλων μαρτύρων, ἥτις φέρουσα τὰ στίγματα τοῦ Κυρίου, ἐξακολουθεῖ ν' ἀνταναπληροῖ τὰ παθήματα τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ σαρκὶ αὐτῆς, ἔχει ἀποταμιευμένον εἰς τὰς καρδίας ἰδίᾳ τῶν χριστιανῶν τῆς Ἀμερικῆς, ἀνεξαρτήτως δόγματος, θησαυρὸν ἀνεκτίμητον αἰσθημάτων ἀγάπης καὶ τιμῆς.

Τὸν θησαυρὸν τοῦτον, ὃν εἶδον ἰδίως ὄμμασιν ἐκχειλίζοντα ἐπὶ τῇ ἀναγγελίᾳ τῆς ἐκλογῆς μου, ἐξαρτᾶται ἐξ ἡμῶν ὡς ποιμένων καὶ ὡς ποιμνίου νὰ διατηρήσωμεν καὶ νὰ προσαυξήσωμεν. Πέποιθα δὲ ὅτι οὕτως ἔσται διὰ τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ τῆς ὁποίας καὶ εἴμεθα ὅ,τι εἴμεθα ὡς Ἔθνος καὶ ὡς Ἐκκλησία, τὴν ἐν τῷ κόσμῳ ἀποστολὴν ἡμῶν ἐκπληροῦντες «διὰ δόξης καὶ ἀτιμίας, διὰ δυσφημίας καὶ εὐφημίας, ὡς ἀγνοούμενοι καὶ ἐπιγινωσκόμενοι, ὡς ἀποθνήσκοντες καὶ ἰδοὺ ζῶμεν... ὡς μηδὲν ἔχοντες καὶ πάντα κατέχοντες».

Διὰ τοῦτο ἀδελφοὶ ἐν Χριστῷ περισπούδαστοι καὶ τέκνα ἀγαπητά. Μείνωμεν ἐν τῇ ἀγάπῃ «ἥτις ἐστὶν ὁ σύνδεσμος τῆς τελειότητος» καὶ ἥτις καὶ τὴν πικρίαν μεταποιεῖ εἰς γλυκύτητα, καὶ τὴν θλίψιν μεταβάλλει εἰς χαρὰν, καὶ τὴν ἀπόγνωσιν μεταβάλλει εἰς ἐλπίδα. Ὁ δὲ Θεὸς τῆς Ἀγάπης, ὁ διὰ τῆς θλίψεως ὀδηγῶν εἰς τὴν δόξαν καὶ ἄτομα καὶ λαούς, ὁ πιστὸς εἰς τὰς ἐπαγγελίας Αὐτοῦ, δὲν θ' ἀφήσῃ ἡμᾶς νὰ πικρανθῶμεν, ὑπὲρ ὃ δυνάμεθα, ἀλλὰ «ποιήσῃ σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκβασιν τοῦ δύνασθαι ὑπενεγκεῖν», Αὐτῷ μόνῳ τιμῇ, δόξᾳ καὶ Κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων Ἀμήν.

Ἄρ. 8. Ἀναχώρησις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Μελετίου Δ'¹³.

α) Μεταβίβασις τῆς Ἐξουσίας εἰς τὴν Ἱ. Σύνοδον. Πατριαρχικὸν Γράμμα.

Μελέτιος Ἐλέφ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Τῇ περὶ Ἡμᾶς Ἀγίᾳ καὶ Ἱερᾷ Συνόδῳ.

Ἐξ ἀποφάσεως κοινῆς μακρὰν τῆς Κωνσταντινουπόλεως σήμερον ἐπὶ

13. ΕΑ 43 (1923) 247-8, 366-7.

τριμήνῳ ἀναρρωτικῇ ἀδείᾳ ἀπερχόμενοι μεταβιβάζομεν διὰ τοῦ παρόντος Πατριαρχικοῦ Γράμματος ἐπὶ τὸ Σῶμα τῆς Ἁγίας Συνόδου πάσας τὰς εὐθύναις τοῦ τε Ἀρχιεπισκοπικοῦ καὶ τοῦ Πατριαρχικοῦ ἀξιώματος.

Ἐπικαλούμενοι δ' ἐφ' Ὑμᾶς ἀρωγὸν τὴν χάριν τοῦ Κυρίου, διατελούμεν. ἀλλ' ἄγε. Ἰουλίου ι'.

Ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς
ὁ Κωνσταντινουπόλεως Μελέτιος

β') Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Κλήρον καὶ τὸν Λαόν.
Πατριαρχικὴ Ἐγκύκλιος.

Μελέτιος ἐλέω Θεοῦ κ.τλ.

Παντὶ τῷ Πληρώματι τῆς Ἐκκλησίας χάρις καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ Πατρὸς διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν.

Κεκμηκότες ὑπὸ τὸ βάρος τῶν καθηκόντων τῆς Πατριαρχικῆς διακονίας καὶ ἀσθενεῖα σωματικῇ ἔτι μᾶλλον ἀπὸ τῶν γεγονότων τῆς 1ης Ἰουνίου συσχεθέντες, ἀπερχόμεθα πρὸς καιρὸν ἢ καὶ διὰ παντός, εἰς τὸ Ἀγιώνυμον Ὅρος πρὸς ἀνάπαυσιν σώματος καὶ ψυχῆς, αἱ δὲ εὐθύναι τοῦ τε Ἀρχιεπισκοπικοῦ καὶ Πατριαρχικοῦ ἀξιώματος θὰ ἐνασκῶνται ἀπὸ σήμερον ὑπὸ τῆς Ἁγίας Συνόδου.

Γνωρίζομεν ὅτι ὁ χωρισμὸς οὗτος προξενεῖ ὀδύνην εἰς τὸ ποίμνιον, ὡς παντοτεινὸς δικαίως ὑπ' αὐτοῦ ἐκλαμβάνομενος. Ἐκτιμῶμεν κατ' ἀξίαν τὸ αἶσθημα τοῦτο τὸ μαρτυροῦν τὸν χάριτι θεῖα μεταξὺ ποιμένος καὶ ποιμνίου ὑφιστάμενον στερρὸν τῆς ἐν νῷ ἀγάπης σύνδεσμον. Ἄς ἀκούσωμεν ὅμως καὶ τὸν Μακάριον Παῦλον λέγοντα «ἐν σοφίᾳ περιπατεῖτε». Διότι ὅταν γνωρίζομεν ὅτι ἡ περὶ ἀπομακρύνσεως τοῦ Πατριαρχείου ἀπὸ τῆς ἔδρας αὐτοῦ ἀξίωσις ἀπεσύρθη ἐπὶ ὄροις, εἰς τῶν ὁποίων εἶναι τοῦ νῦν Πατριάρχου ἢ ἀποχώρησις, δὲν θὰ ἐπράττομεν ἔργον συνέσεως, ἐὰν παρεγνωρίζομεν τὴν σημασίαν τῆς ἀξιώσεως ταύτης, κατὰ τὴν ἐπιδιώξιν τῆς ἀποκαταστάσεως σχέσεων ὁμαλῶν μετὰ τῆς κυβερνήσεως.

Διὰ τοῦτο καὶ συνιστῶμεν πατρικῶς παντὶ τῷ κλήρῳ καὶ τῷ λαῷ, ὅπως ἀποθέμενοι τὴν ἐπὶ τῷ χωρισμῷ ἀθυμίαν, πληρώσωσι τὰς μὲν διανοίας αὐτῶν διὰ τῆς ἰδέας ὅτι ὑπεράνω τῶν προσώπων τῶν ἐφημέρων ἴσταται ὁ θεσμὸς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὑπὲρ τοῦ ὁποίου πάντες ἔχομεν καθήκοντα αὐτοθυσίας, τὰς δὲ καρδίας διὰ τῆς ἐλπίδος ὅτι ἡ ἀποχώρησις ἡμῶν θὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῶν μεταξὺ Πατριαρχείου καὶ Κυβερνήσεως καλῶν σχέσεων.

Θεωροῦμεν ἐπάναγκες νὰ ὑπομνήσωμεν πᾶσιν ὡς κατ' ἐξοχὴν χρησίμους διὰ τὴν περίστασιν τοὺς περὶ πειθαρχίας λόγους τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἀπείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καὶ ὑπέκχετε, αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ

τῶν ψυχῶν ὑμῶν ὡς λόγον ἀποδώσοντες, ἵνα μετὰ χαρᾶς τοῦτο ποιῶσι καὶ μὴ στενάζοντες». Πειθόμενοι δὲ καὶ ὑπέκοντες εἰς τὰς ἐφ' ὑμᾶς τεταγμένας ἐκκλησιαστικὰς ἀρχάς, ἐπιδιώκετε τὴν εἰρήνην πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς πάντας. Ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν.

10 Ἰουλίου 1923.

Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ εὐχέτης.

γ) Ἀπόσπασμα Πρακτικοῦ τῶν Δύο Σωματίων.

(Συνεδρία 10 Ἰουλίου 1923)

Κατὰ τὴν ὡς ἄνω συνεδρίαν ἡ Α.Θ. Παναγιότης δικαιολογοῦσα τὴν ἀνάγκην τῆς αὐθιμερὸν ἀναχωρήσεως Αὐτῆς, δι' ἄγιον Ὅρος καὶ ἀπευθύνουσα τὸν τελευταῖον, ὡς εἶπε, χαιρετισμὸν αὐτῆς πρὸς τὰ μέλη τῶν Δύο Σωμάτων σὺν ἄλλοις εἶπε καὶ τὰ ἑξῆς:

Ἐν τῇ ἀπολυθείσῃ ἐγκυκλίῳ μου πρὸς τὸ εὐσεβὲς πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας κατ' ἐπανάληψιν λέγω ὅτι δικαίως ὁ Λαὸς ἐκλαμβάνει τὴν ἀναχώρησίν μου ὡς παντοτεινήν. Τοιαύτην ἐκλαμβάνω αὐτὴν ἐγώ. Μόνον δὲ ὡς ἐκ θαύματος θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ συναντηθῶμεν καὶ πάλιν ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ. Ἡ ἀναχώρησις τοῦ Πατριάρχου ὑπὸ τὸν ἐξευρεθέντα τύπον δὲν ἔχει σκοπὸν κυρίως τὴν ἐπαναφορὰν αὐτοῦ, ἀλλὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ Πατριαρχικοῦ θεσμοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ δηλῶ ἐν τῇ ἐγκυκλίῳ μου ὅτι ὑπεράνω τῶν ἐφημέρων προσώπων ἵσταται ὁ θεσμὸς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὑπὲρ οὗ πάντες ἔχομεν καθῆκον αὐτοθυσίας. Διὰ τοῦτο τὴν στιγμὴν, καθ' ἣν — καὶ εὐχομαι τοῦτο νὰ γίνῃ ἐκ κοινῆς ἀποφάσεως τῶν Δύο Σωμάτων, πάντως ἡμῶς κατ' ἀπόφασιν ὁμόθυμον τῆς Ἀγίας Συνόδου — τὴν στιγμὴν, καθ' ἣν νομισθῆ ὅτι ἐπέστη ὁ καιρὸς τῆς ἐνάρξεως ἐκλογικῶν ἐνεργειῶν πρὸς πλήρωσιν τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ καὶ Πατριαρχικοῦ Θρόνου, ὀφείλετε νὰ γνωρίζητε ὅτι εἶμαι σύμφωνος μαζί σας εἴτε προβῆτε μόνον, χωρὶς νὰ με ἐρωτήσητε, εἴτε μοὶ κάμητε τὸ φιλοφρόνημα — ἐὰν θέλητε — διὰ νὰ σᾶς στείλω τὴν παραίτησιν. Τόσον κατηγορηματικῶς ἐκφράζομαι.

Ἄρ. 9. Χηρεία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου¹⁴.

α') Ἀνακοινωθὲν τοῦ Γραφείου τῆς Ἱ. Συνόδου.

Τὸ ζήτημα περὶ τῆς ἀνάγκης καὶ τοῦ χρόνου τῆς κηρύξεως τῆς χηρείας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου διὰ τῆς ἀποδοχῆς τῆς ὀριστικῆς παραιτήσεως τῆς Α.Θ. Παναγιότητος, ἀπασχολῆσαν τὴν Ἀγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον ἐν ἐπανει-

14. ΕΑ 43 (1923) 363-7, 360-2,

λημμέναις συνεδριάσεσι καὶ δὴ ἐκτάκτοις (26 καὶ 28 Σεπτεμβρίου) ἀνεβλήθη κατὰ πλειοψηφίαν, ὅπως συζητηθῆ εἰς τὴν προσεχῆ συνεδρίαν τῆς 2 τρέχ. μηνὸς Ὀκτωβρίου καὶ ληφθῆ ἡ δέουσα ἐπ' αὐτοῦ ἀπόφασις, τῆς μειοψηφίας ἀποφανθείσης κατὰ τὰς ὡς ἄνω δύο συνεδρίας ὑπὲρ τῆς ἀμέσου λύσεως τοῦ ζητήματος διὰ τῆς ἀποδοχῆς τῆς παραιτήσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου.

Κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς β'. ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἔχουσα ὑπ' ὄψει ὅσα σχετικά περὶ παραιτήσεως Αὐτῆς ἀνέπτυξεν ἡ Α.Θ. Παναγιότης ἐπὶ Δύο Σωμάτων κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 10 Ἰουλίου ἐ.ἔ. καὶ τὰς ἐπὶ συνεδρίας τῆς β'. Ὀκτωβρίου γενομένας δηλώσεις ἀπὸ μέρους τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Δυρραχίου κ. Ἰακώβου, καθ' ἃς ἡ Α.Θ. Παναγιότης ἐν ἐπιστολῇ Αὐτῆς πρὸς αὐτὸν ἀπὸ 13 παρελθόντος Σεπτεμβρίου ἔγραφεν ὅτι: ὀκτὼ περίπου ἡμέρας πρὸ τῆς λήξεως (10 Ὀκτωβρίου ἐ.ἔ.) τῆς τριμήνου ἀναρρωτικῆς ἀδείας θὰ ταχυδρομήσῃ τὴν παραίτησιν Αὐτῆς, μετὰ καὶ τῆς ἐπισημειώσεως ὅπως τὸ περιεχόμενον τῆς ἐν λόγῳ ἐπιστολῆς ἀνακοινωθῆ καὶ εἰς τοὺς ἀρμοδίους, ἐπελήφθη τῆς συζήτησεως τοῦ Πατριαρχικοῦ ζητήματος. Παρ' ὅλην δὲ τὴν ἐν τῷ μεταξὺ ἐμφάνισιν τοῦ Παπᾶ Εὐθύμη καὶ τῶν σὺν αὐτῷ καὶ ἀσχέτως ὅλως πρὸς τὰς προβληθείσας ὑπ' αὐτοῦ ἀξιώσεις περὶ ἀμέσου παύσεως τοῦ Πατριάρχου, ἡ Ἱ. Σύνοδος κρίνουσα καὶ διασκεφθεῖσα ὅλως κατ' ἰδίαν καὶ ὑπὸ τὴν τακτικὴν προεδρίαν τοῦ πρώτου τῆ τάξει Σεβ. Μητροπολίτου Καισαρείας κ. Νικολάου ἀπεφάσισε κατὰ πλειοψηφίαν (Καισαρείας, Κυζίκου, Νικαίας, Χαλκηδόνος, Νεοκαισαρείας, Φιλιππουπόλεως, Κορυτσᾶς, Βάρνης, Βελεγράδων καὶ Ροδοπόλεως) ὅπως γένηται ἀποδεκτὴ ἡ ὀριστικὴ παραίτησις τῆς Α.Θ. Παναγιότητος καὶ κηρυχθῆ ὁ Θρόνος ἐν χηρείᾳ, μειοψηφούντων τῶν Μητροπολιτῶν Ρόδου καὶ Δυρραχίου.

Συνεχίζουσα δὲ τὴν διάσκεψιν αὐτῆς ἡ Ἱερὰ Σύνοδος καὶ λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν ὅτι κατόπιν καὶ τῶν ἐν Λωζάννῃ σχετικῶς ἀποφασισθέντων, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ὡς κέντρον καθαρῶς πνευματικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν μέλλει τοῦ λοιποῦ διέπεσθαι ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ ὅτι ὁ ὑπὸ τῶν Ἐθνικῶν Κανονισμῶν προβλεπόμενος κατὰ τὴν χηρείαν τοῦ Θρόνου θεσμὸς τοῦ Τοποτηρητοῦ δὲν ἔρρωται κανονικῶς, ἐνέκρινεν ὅπως ὁ πρῶτος τῆ τάξει τῶν Σεβ. Συνοδικῶν, δηλ. ὁ Μητροπολίτης Καισαρείας, προεδρεύῃ τῶν συνοδικῶν συνεδριάσεων καὶ διεκπεραιοῖ καὶ τὴν καθόλου ὑπηρεσίαν τῶν Πατριαρχείων.

Μετὰ τὰς ὡς ἄνω ἀποφάσεις ἐκηρύχθη τὸ πέρας τῆς συνεδρίας, τὸ σχετικὸν δὲ ἐν προχείρῳ κρατηθὲν πρακτικὸν ἐμονογραφήθη ὑπὸ πάντων ἀνεξαίρετως τῶν Σεβ. Συνοδικῶν.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τῇ 11 Ὀκτωβρίου 1923.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου
Ἀρχιεπίσκοπος Γερμανός

β') Δήλωσις ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς 'Ι. Συνόδου.

Ἐν τῇ σημερινῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ ἐκηρύχθη ὁ Οἰκουμενικὸς Θρόνος ἐν χρεία, μετὰ δὲ τὴν ἀποχώρησιν τῶν ἐκ τῶν Σεβ. Συνοδικῶν Μητροπολιτῶν Ρόδου Ἀποστόλου, Φιλιππουπόλεως Βενιαμίν, Κορυτσᾶς Ἰωακείμ, Βάρνης Νικοδήμου, Δυρραχίου Ἰακώβου καὶ Βελεγράδων Ἰωακείμ, ἅτε τῶν ἐπαρχιῶν αὐτῶν εὐρισκομένων ἐκτὸς τοῦ κράτους καὶ τὴν οἰκειοθελῆ παραίτησιν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Καισαρείας Νικολάου ἀπὸ τε τῆς προεδρίας τῆς 'Ι. Συνόδου καὶ τῆς συνοδικότητος, ἀνετέθη ἡ μὲν προεδρεία τῶν συνοδικῶν συνεδριάσεων τῷ πρώτῳ τῇ τάξει Σεβ. Μητροπολίτῃ Κυζίκου κ. Καλλινίκῳ, ἡ δὲ διεύθυνσις τῆς ἄλλης ὑπηρεσίας τῶν Πατριαρχείων τῷ Σεβ. Μητροπολίτῃ Ροδουπόλεως κ. Κυρίλλῳ καὶ δι' ἐγκυκλίου τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας διατάχθη τὸ μνημόσυνον τῆς Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου ἐν ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς καὶ ἀκολουθίαις.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τῇ 2 Ὀκτωβρίου 1923

Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς 'Ι. Συνόδου.

γ') Ἐγκύκλιος τῆς Ἐνδημούσης Συνόδου πρὸς τοὺς Μητροπολίτας.

Πρωτ. 4810

Ἀριθ.

Διεκ. 2688

Πανιερώτατε Μητροπολίτα κτλ.

Ἀπὸ τῆς χθὲς Τρίτης, β' ἀρξαμένου μηνὸς Ὀκτωβρίου, κηρυχθέντος ἐν χρεία τοῦ Ἀγιωτάτου Πατριαρχικοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου διὰ τῆς ὀριστικῆς ἀποχωρήσεως τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κυρίου Μελετίου, τὴν διακυβέρνησιν τῶν τῆς Ἐκκλησίας πραγμάτων ἀνέλαβε κατὰ τὴν τάξιν τῶν Ἱερῶν Κανόνων, καθ' ἣν ἀποκλειστικῶς τὸν τεύθεν, συνωδὰ τῇ νέᾳ τοῦ Πατριαρχείου καταστάσει, μέλλουσι διέπεσθαι τὰ καθ' ἡμᾶς, ἡ ἐνδημούσα ἐν τῇ Βασιλευούσῃ Ἱερὰ τῶν Ἀρχιερέων Σύνοδος, ἀποτελεσθεῖσα ἐκ τῶν ἐνταῦθα εὐρισκομένων καὶ τῶν πλησιοχώρων Πανιερωτάτων Μητροπολιτῶν τοῦ Θρόνου, κτλ.

ἀπκγ'. Ὀκτωβρίου δ'

Ὁ Προεδρεύων

τῆς ἐν τῇ Βασιλευούσῃ ἐνδημούσης Συνόδου

Ὁ Κυζίκου Καλλνίκος

ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

δ΄) Τηλεγραφήματα.

2 Ὀκτωβρίου.

Ἁγιον Ὅρος-Καρυαί

Πατριάρχην Μελέτιον.

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ σημερινῇ αὐτῆς συνεδρίᾳ ἐκήρυξε τὸν Οἰκου-
μενικὸν Ἐθρὸνον χηρεύοντα.

Ὁ Προεδρεύων
Καισαρείας Νικόλαος

2 Ὀκτωβρίου.

Πρὸς τὸν Ἐξοχώτατον Ἐπίτροπον τῆς Δικαιοσύνης τῆς Μεγάλης
Ἐθνοσυνελεύσεως τῆς Τουρκίας.

Εἰς Ἄγκυραν.

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ σημερινῇ αὐτῆς συνεδρίᾳ τῆς 2 τρέχοντος μηνὸς
Ὀκτωβρίου ἐκήρυξε τὸν Πατριαρχικὸν Ἐθρὸνον Κωνσταντινουπόλεως ὀρι-
στικῶς χηρεύοντα. Ἀνακοινοῦμενοι τοῦτο τῇ Ὑμετέρᾳ Ἐξοχότητι ἐπιδηλοῦ-
μεν ὅτι συμφώνως πρὸς τοὺς ἱεροὺς κανόνας τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν θὰ προπα-
ρασκευάσωμεν τὰ τῆς ἐκλογῆς νέου Πατριάρχου.

Ὁ Προεδρεύων
Καισαρείας Νικόλαος

Ἄρ. 10. Παραίτησις Μελετίου Δ΄¹⁵.

Ἀναγινώσκεται εἰς τὴν Συνεδρίαν 10 Νοεμβρίου 1923 (Σάββατον).

Πρὸς τὴν Ἁγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον καὶ τὸ Δ.Ε.Μ. Συμβούλιον τοῦ
Ἁγιωτάτου Ἀποστολικοῦ καὶ Πατριαρχικοῦ Οἰκουμενικοῦ Ἐθρὸνου.

Μεθ' ἡμέρας ἑπτὰ συμπληροῦνται μῆνες τρεῖς, ἀφ' οὗ ἐκ κοινῆς ἀπο-
φάσεως καταλιπόντες τὰς εὐθύναις τοῦ τε Ἀρχιεπισκοπικοῦ καὶ Πατριαρχικοῦ
ἀξιώματος ἰδιωτεύομεν. Κατελήξαμεν δ' ὁμοφώνως εἰς τὴν σχετικὴν ἀπόφασιν
ὑπὸ τὴν πίεσιν ἔνθεν μὲν τῆς ἀναγνωρίσεως τῆς ἀνάγκης ἀποχωρήσεως ἡμῶν ἐκ
Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὰ ἐν Λωζάννῃ διαμειφθέντα, ἔνθεν δὲ τοῦ φόβου
μὴ χηρεία τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἐθρὸνου πρὸ τῆς διακριβώσεως τῶν νέων ἔρων
τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ δημιουργήσῃ ἀδιέξοδον.

Τὰ ἔκτοτε λαβόντα χώραν γεγονότα, ἐν οἷς προέχουσιν ὁ ὀριστικὸς
τερματισμὸς τῆς ἐμπολέμου καταστάσεως διὰ τῆς ὑπογραφῆς καὶ ἐπικυρώ-
σεως τῆς συνθήκης εἰρήνης καὶ ἡ τοῦ Πατριαρχείου μετὰ τῆς Κυβερνήσεως
ἐπικοινωνία, μάλιστα δὴ πάντων τὸ ἐγκύριως ἡμῖν σήμερον ἐξαγγελλόμενον

15. Κώδιξ (999) Διοικητικῶν Πρακτικῶν τῆς Ἱ. Συνόδου, 9 Ἰανουαρίου - 27 Δε-
κεμβρίου 1923, σ. 726-7.

ὅτι «εὐτυχῶς ἐπῆλθε συμβιβασμὸς μεταξύ Πατριαρχείου καὶ Κυβερνήσεως, ἡ ἐκλογή δὲ νέου πατριάρχου φαίνεται ἀσφαλῶς ὅτι γενήσεται κατὰ τὰς εὐχὰς τῆς Ἐκκλησίας», προάγουσιν ἡμᾶς εἰς τὸ νὰ ὑποβάλωμεν τὴν ὀριστικὴν ἀπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου παραίτησιν.

Ἐν εὐχαριστίᾳ τοίνυν πρὸς τὸν Πατέρα τῶν Οἰκτιρμῶν καὶ Θεὸν πάσης παρακλήσεως, τὸν μὴ ἐάσαντα ἡμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ· ὃ δυνάμεθα, ἐν εὐγνωμοσύνῃ πρὸς ὑμᾶς πάντας τοὺς ἐν ἐθελουσίᾳ συγκυβερνήσαντας μεθ' ἡμῶν τὸ σκάφος τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὰς ὥρας τὰς μακρὰς τοῦ ἀνέμου καὶ ζόφου καὶ τοῦ κλύδωνος, ἐν ἀγάπῃ ζώσῃ καὶ εὐλογίαις πατρικαῖς, πρὸς ἅπαν τὸ τῆς Ἐκκλησίας πλήρωμα, ἐν ἰκεσίαις θερμαῖς πρὸς τὸν Ἄρχοντα τῆς εἰρήνης, ὅπως διαφυλάξῃ ἐν εἰρήνῃ τὴν Ἁγίαν Αὐτοῦ Ἐκκλησίαν, ἀφοῦ πρῶτον αἰτησώμεθα ὀφλημάτων ἡμετέρων καὶ ἀπονεύωμεν ὀφλημάτων ἀλλοτρίων ἄφεισιν, παραιτούμεθα οἰκεία βουλήσει τὸν Ἁγιώτατον Ἀποστολικὸν καὶ Πατριαρχικὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον Κωνσταντινουπόλεως, ὃν σώζοι ὁ Παντοδύναμος Κύριος ἡμῶν ἀσάλευτον εἰς αἰῶνας αἰώνων. Ἀμήν.

Ἐν τῷ Ἱερῷ Μονυδρίῳ Μυλοποτάμου Ἁγίου Ὁρους
Μηνὸς Σεπτεμβρίου κ' ἔτους αγκγ'
(ὑπογρ.). Ὁ Πρῶτῃν Κωνσταντινουπόλεως Μελέτιος

Ἄρ. 11. Πρακτικὸν Γενικῆς Συνελεύσεως πρὸς Ἐκλογὴν Κανονικοῦ Διαδόχου τοῦ Χηρεύοντος Πατριαρχικοῦ Θρόνου Ἀλεξανδρείας (Μελετίου Β', ἀπὸ πρῶτῃν ΚΠόλεως, Δ')¹⁶.

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ σήμερον τῇ 7/20ῃ Μαΐου τοῦ χιλιοστοῦ ἑνεακοσιοστοῦ εἰκοστοῦ ἔκτου σωτηρίου ἔτους, ἡμέρᾳ τῆς ἐβδομάδος Πέμπτη, καὶ ὥρα 9 π.μ., ἐν τῷ ἐνταῦθα Πατριαρχικῷ Ναῷ τοῦ Ἁγίου Σάβα καὶ, μετὰ τὴν νενομισμένην τελετὴν, ἡμεῖς Μητροπολίτης Τριπόλεως Θεοφάνης, Τοποτηρητῆς τοῦ Χηρεύοντος Πατριαρχικοῦ Θρόνου Ἀλεξανδρείας, Μητροπολίτης Λεοντοπόλεως Χριστοφόρος, Μητροπολίτης Πηλουσίου Πολύευκτος, Μητροπολίτης Νουβίας Νικόλαος καὶ Μητροπολίτης Πτολεμαίδος Παρθένιος, συγκροτοῦντες τὴν Ἁγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον, τοῦ Ἁγιωτάτου Ἀποστολικοῦ καὶ Πατριαρχικοῦ Θρόνου Ἀλεξανδρείας συνωδὰ τῇ ἀπὸ 15/28 Νοεμβρίου 1925 καὶ ὑπ' ἀριθμῷ 80 Ἐγκυκλίῳ τοῦ Σεβασμιωτάτου Τοποτηρητοῦ, καὶ τῷ ἐπισυνημμένῳ ταύτῃ παραρτήματι, καὶ τῇ ἀπὸ 27ης Ἀπριλίου ἐνεστῶτος ἔτους πράξει αὐτοῦ, δι' ἧς ὠρίσθη ἡ σήμερον πρὸς συγκρότησιν τῆς Μεγάλῃς Συνελεύσεως πρὸς Ἐκλογὴν καὶ ἀνάδειξιν Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, ἐκηρύξαμεν τὴν ἑναρξιν ἀκριβῶς 9 π.μ. τῆς Συνελεύσεως, σύμπαντος τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου τοῦ

Πατριαρχικοῦ Θρόνου καὶ τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Ὁρθοδόξου λαοῦ καὶ τῶν καθεστηκυῶν ἐν τῷ Πατριαρχικῷ τούτῳ Θρόνῳ Κοινοτήτων, πρὸς ἐκλογήν καὶ ἀνάδειξιν κανονικοῦ διαδόχου τοῦ χηρεύοντος Πατριαρχικοῦ Θρόνου Ἀλεξανδρείας. Καὶ πρῶτον, ἐζητήσαμεν παρὰ τῆς Συνελεύσεως ταύτης, ὅπως διὰ βοῆς ἐκλέξῃ δύο Γραμματεῖς, ἓνα κληρικὸν καὶ ἕτερον λαϊκόν, ἐξελέγησαν δὲ τοιοῦτοι ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης Κωνσταντῖνος, Γραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῶν Πατριαρχικῶν Γραφείων καὶ ὁ ἐντιμότετος κύριος Ἀντώνιος Πεζᾶς, Πρόεδρος τῆς ἐν Καῦρω Ἑλληνικῆς Κοινότητος. Μετὰ ταῦτα, ἐξελεγχθέντων τῶν πληρεξουσίων καὶ βεβαιωθείσης τῆς ταυτότητος τῶν Ἐκλεκτόρων ἤρξατο ἡ προσέλευσις αὐτῶν ἐπὶ τὴν κληρωτίδα, ὅπως ψηφίσωσι, προσάγοντες τῷ Σεβασμιωτάτῳ Τοποτηρητῇ τὸ ψηφοδέλτιον αὐτῶν ἐντὸς λευκοῦ φακέλου, ἐν ᾧ ἀναγράφεται τὸ ὄνομα ἐκείνου, ὃν ἂν ἤθελον ἐγκρίνη ἄξιον διὰ τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον ἐκ τῶν ἐπτὰ ὑποψηφίων. Ὁ φάκελος οὗτος μονογραφούμενος παρὰ τοῦ Σεβασμιωτάτου Τοποτηρητοῦ ἐρρίπτετο ἐντὸς τῆς κληρωτίδος, ἅτε τῆς ψηφοφορίας οὔσης μυστικῆς, ἀφοῦ πρῶτον ἕκαστος ψηφοφόρος ὑπέγραψεν ἐν τῷ παρόντι πρακτικῷ. Προσῆλθον δὲ καὶ ἐψήφισαν οἱ κάτωθι ὑπογραφόμενοι.

(Ἔπονται διακόσιοι ἐξήκοντα τέσσαρες, ἀρ. 264, ὑπογραφαὶ τῶν Ἐκλεκτόρων).

Ἐκ τῆς ψηφοφορίας ταύτης ἀπέσχον οἱ ἀπὸ Συρίας λαϊκοὶ Χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι, ἐκτὸς τῶν τῆς Μίνιας καὶ Δαμιέτης, οἵτινες ἀντεπροσωπεύθησαν οἱ μὲν πρῶτοι διὰ τοῦ ἐν Μίνια ἱερατεύοντος πρεσβυτέρου Κωνσταντίνου, οἱ δὲ δευτεροὶ διὰ τοῦ κ. Πατέρα. Μετὰ τὴν λῆξιν τῆς ψηφοφορίας, καθ' ἣν ἐψήφισαν ἐν ὄλῳ 264 (διακόσιοι ἐξήκοντα τέσσαρες), περὶ ὥραν ἀκριβῶς Δωδεκάτην μεσημβρινήν, προσελάβομεν τοὺς ὁμοφώνως τῆς Συνελεύσεως ὡς ψηφολέκτας ἐντιμωτάτους κ. κ. Νικόλαον Βατιμπέλλαν καὶ Μιχαὴλ Καζούλην.

Μετὰ ταῦτα ἤρξάμεθα τῆς ἀριθμήσεως καὶ διαλογῆς τῶν ψηφοδελτίων. Εὐρέθησαν ἀκριβῶς τόσα, ὅσα καὶ οἱ ψηφίσαντες ἦτοι Διακόσια ἐξήκοντα τέσσαρα (264).

Ἔλαβον δὲ ψήφους: Ἡ μὲν Αὐτοῦ Θ. Παναγιότης ὁ πρῶν Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Μελέτιος ἔλαβεν ἑκατὸν τριάκοντα ὀκτώ (ἀρ. 138). Ὁ δὲ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Νουβίας κ. Νικόλαος ἑκατὸν εἴκοσι ἐξ (ἀρ. 126).

Ἐπομένως, ἀνακηρύσσεται ὡς νόμιμος καὶ κανονικὸς Πάπας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας, Λιβύης, Πενταπόλεως, Αἰθιοπίας καὶ πάσης Γῆς Αἰγύπτου ἡ Αὐτοῦ Θειοτάτη Παναγιότης ὁ πρῶν Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Μελέτιος, λαβὼν ψήφους ἑκατὸν τριάκοντα ὀκτώ.

Εἰς πίστωσιν συνετάχθη τὸ παρὸν Πρακτικὸν ἐκλογῆς, ὑπεγράφη παρὰ τοῦ Σεβ. Τοποτηρητοῦ ὡς Προέδρου, τῶν Μελῶν τῆς Ἱ. Συνόδου, τῶν ψηφολεκτῶν καὶ τῶν Γραμματέων.

Ὁ Τοποτηρητῆς
 Ὁ Τριπλόεως Θεοφάνης
 Ὁ Λεοντοπλόεως Χριστοφόρος
 Ὁ Πηλουσίου Πολύευκτος
 Ὁ Νουβίας Νικόλαος
 Ὁ Πτολεμαῖος Παρθένιος

Οἱ Γραμματεῖς
 Ἀρχιμανδρίτης Κωνσταντῖνος
 Ἀντώνιος Πεζᾶς

Οἱ ψηφολέκται
 Μιχαήλ Καζούλης
 Νικόλαος Βατιμπέλας

Ἄρ. 12. Βασιλικὸν Διάταγμα Ἀναγνωρίσεως Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Μελετίου Β'¹⁷.

Ἀριθμὸς 83, τοῦ ἔτους 1927.

Ἡμεῖς Φουὰδ Α', Βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου,

ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὸν ὑπ' ἀριθ. 15 τοῦ ἔτους 1927 νόμον, τὸν τε ὑπ' ἀριθμ. 8 τοῦ ἔτους 1915 νόμον καὶ τὰ πρακτικὰ τῆς ἐκλογῆς τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας τῶν Ἑλληνορθόδοξων,

ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ Προέδρου τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, Διατάσσομεν

Ἄρθρον Α.

Ὁ Πατριάρχης Μελέτιος Μεταξάκης, πρῶην Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ἐκλεγείς Πατριάρχης τῶν Ἑλληνορθόδοξων τοῦ Θρόνου Ἀλεξανδρείας, ὀνομάζεται ὑπὸ τὴν ιδιότητα ταύτην εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ τελευτήσαντος κυροῦ Φωτίου, καὶ ἀναγνωρίζεται Αἰγύπτιος.

Ἄρθρον Β.

Ἡ Πατριαρχικὴ δικαιοδοσία ἐπὶ τῶν ὑποθέσεων τοῦ προσωπικοῦ δικαίου θὰ ἐνασκῆται συνωδὰ τοῖς ἰσχύουσι Νόμοις καὶ Κανονισμοῖς.

Ἄρθρον Γ.

Ἐντέλλεται ὁ Πρόεδρος τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἡμετέρου τοῦδε Διατάγματος.

Ἐξεδόθη ἐν τοῖς Ἀνακτόροις Ἀλ-Κόμπα,
τῇ 14 Τζεμάδα Β' 1346 (8 Δεκεμβρίου 1927)

Φουὰδ.

Ἐντολῇ τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου
Σάρουατ.

17. Π 19 (1927) 841-2.

Ἄρ. 13. Λόγος Ἐπικήδειος εἰς Μελέτιον Β΄, Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας, ὑπὸ Μητροπολίτου Πηλουσίου Παρθενίου¹⁸.

«Πένθος μέγα τοῦτο ἐστὶ τοῖς Αἰγυπτίοις» (Γένεσις ν΄ 11).

Κατώδυνοι τὴν ψυχὴν, μακαριστὲ Πάπα καὶ Πατριάρχα Μελέτιε, ἡ Σεβασμία Χορεία τῶν Ἁγίων Ἱεραρχῶν τοῦ Πατριαρχικοῦ Σου Θρόνου τῶν συνεργατῶν καὶ συμποιμένων Σου, τὸ τίμιον Πρεσβυτέριον καὶ ἡ ἐν Χριστῷ Διακονία, οἱ Πρόκριτοι τῶν Ἑλληνικῶν καὶ Ὀρθοδόξων Κοινοτήτων, οἱ Ἀντιπρόσωποι τῶν διαφόρων Σωματειακῶν ὀργανώσεων, καὶ ὁ περιούσιος Ὀρθόδοξος λαός, περιστοιχίζομεν ἐν τῷ Ναῷ τούτῳ τὸ Ἱερόν Σου σκῆνος καὶ λείβομεν δάκρυ θαλερόν ἐπὶ τῆς Σεπτῆς Σου σοροῦ ἐν μέσῳ τῶν ἐπισημοτήτων Ἐκκλησιαστικῶν καὶ Πολιτικῶν Ἀρχῶν, μετεχουσῶν τοῦ βαρυτάτου πένθους τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας.

Ὅντως μέγα πένθος τοῦτο τοῖς Αἰγυπτίοις Ὀρθοδόξοις· ἀφ' ἧς στιγμῆς οἱ κώδωνες τῶν ναῶν τῆς Ἀλεξανδρείας ἤρξαντο πενθίμως ἠχοῦντες, ἀστραπηδὸν ἀπὸ τῆς βαθείας πρῶτας τῆς παρελθούσης Κυριακῆς τὸ πένθιμον ἄγγελμα μετεδίδοτο ὅτι ὁ Πάπας Ἀλεξανδρείας Μελέτιος ἀνεπαύθη ἐν Κυρίῳ. Ἐν τῷ θανάτῳ Σου ἐστερήθημεν οἱ συλλειτουργοὶ Σου τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν καὶ Συμποίμενος, ὁ Θρόνος τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου τοῦ Ἀρχιθύτου Αὐτοῦ, τὸ Χριστωνυμοῦν πλήρωμα τοῦ Ποιμένος καὶ Ἐπισκόπου τῶν ψυχῶν αὐτοῦ. Καὶ θὰ μένη ὁ Θρόνος Σου ἡμφιεσμένος τὴν στολὴν τοῦ πένθους μέχρι ἀναδείξεως, τῇ ἀνωθεν συνάρσει, τοῦ Διαδόχου Σου. Ὑπῆρξας τέκνον τῆς ἡρωικῆς Κρήτης, ἐκ παίδων τὰ ἱερὰ γράμματα μεμαθηκώς.

Μόλις ἀπεφοίτησας ἀριστεύων τῆς Σταυριάδος Θεολογικῆς Σχολῆς τῶν Ἱεροσολύμων, ἦτις Σε ἐγαλοῦχησε διὰ τῶν αἰωνίων ναμάτων τῆς ἔσωθεν καὶ θύραθεν σοφίας, νέος ἔτι ὢν διωρίσθης Ἀρχιγραμματεὺς τοῦ Θρόνου Ἱεροσολύμων. Ἠγωνίσθης προκινδυνεύων γενναίως ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τοῦ Πανορθόδοξου χαρακτήρος τῶν Παναγίων τῆς Σιῶν Σκηνομάτων ὡς πιστὸς Ἀγιοταφίτης Στρατιώτης. Ἀνέλαβες προθύμως καὶ ἐξετέλεσας ἐπιτυχῶς ὑπὲρ τῆς Μητρὸς τῶν Ἐκκλησιῶν πάσας τὰς ἀνατεθείσας Σοι ἱερὰς Ἀποστολάς. Μνήμων δὲ τῶν πολλῶν ὑπηρεσιῶν Σου ἡ Ἀγιοταφικὴ Ἀδελφότης ἀπέστειλεν, κατ' εἰσῆγησιν τοῦ νέου Πατριάρχου τῆς τὸν Πανιερώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Διοικισαρείας Ἀρίσταρχον, ἵνα συμμετάσχη τοῦ πένθους τῆς Ἡμετέρας Ἐκκλησίας ἐπὶ τῇ πρὸς Κύριον μεταστάσει Σου. Ἐπίσης ἡ ἀδελφὴ Ἐκκλησία Ἀντιοχείας μετέχουσα τοῦ πένθους ἡμῶν ἀπέστειλε τὸν Ἐπίσκοπον Παλμύρας Φώτιον, ἵνα παραστῆ εἰς τὴν κηδεῖαν καὶ ἐκδηλώσῃ τὴν ἀδελφικὴν αὐτῆς συμπάθειαν.

18. ΕΦ 34 (1935) 738-742.

Ἡ ἐν Κύπρῳ Ἀγιωτάτῃ Ἐκκλησία τοῦ Ἀποστόλου Βαρνάβα καὶ αὕτη συμπενεθεῖ, διότι ὡς Μητροπολίτης Κιτίου πολλὰ ὑπὲρ Αὐτῆς ἐμόχθησας. Εἰς Σὲ ὀφείλεται ἡ ἐκπόνησις τοῦ Καταστατικοῦ τῆς ἐκλογῆς Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου. Τὸ ἐπὶ ἔτη καρποφόρως λειτουργήσαν καὶ πολλοὺς Ἱεροδιδασκάλους καὶ Ἱερεῖς τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ Κύπρου δωρησάμενον Ἱεροδιδασκαλεῖον τὴν Ἰδρυσὶν του εἰς Σὲ ὀφείλει.

Ἡ ἀγιωτάτῃ ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησία μαρτυρεῖ τὰς ὑπερανθρώπους προσπαθείας Σου καὶ τοὺς δεινοὺς ἀγῶνας, ὅπως ἐπιτύχῃ, ἵνα ἡ Πολιτικὴ ἐξουσία διευθύνῃ τὰ τοῦ Καίσαρος, ἡ δὲ Ἐκκλησιαστικὴ τὰ τοῦ Θεοῦ, δι' ὃ καὶ συμπενεθεῖ ἡμῖν.

Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Σου δρᾶσις ἔφθασε καὶ μέχρι τῆς Ἠπείρου τῆς Ἀμερικῆς, ὅπου ἔθηκας τὰς θεμελιώδεις βάσεις τῆς ἐκκλησιαστικῆς Διοικήσεως, καὶ εἰργάσθης πάσῃ δυνάμει, ὅπως δωρήσῃς τὴν εἰρήνην εἰς τὸ σκάφος τῆς ἐκεῖ δοκιμαζομένης Ἐκκλησίας. Ἰδρυσας τὸ Σεμινάριον τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου, τοὺς ἀγλαοὺς καρποὺς τοῦ ὁποίου δὲν προῦφθασας νὰ συγκομίσῃς, διότι ἐκλήθης, ἵνα ποιμάνῃς τὴν Πρωτόθρονον Ἐκκλησίαν Κωνσταντινουπόλεως, τῆς ὁποίας πράγματι θεοφίλως καὶ θεαρέστως ἐπ' ὀλίγον μόνον τοὺς Οἰακὰς ἐβάστασας. Ἄλλ' ἤρκεσε τὸ βραχὺ τοῦτο τῆς Πατριαρχείας Σου ἐν τῷ Οἰκουμενικῷ Θρόνῳ διάστημα, ἵνα καὶ ἐκεῖ ἡ μεταρρυθμιστικὴ Σου πνοὴ εἰσέλθῃ εἰς τὰ Ἄδυστα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Διοικήσεως, δι' ὃ καὶ συνθρηνεῖ ἡμῖν.

Προήδρευσας τοῦ Πανορθοδόξου Συνεδρίου, τὸ ὁποῖον ἡ μεγαλεπήβολος διάνοιά Σου συνεκάλεσεν, πρὸς λιπαρὰν μελέτην τῶν γενικῶν ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων καὶ διευκλύνσιν τοῦ ἔργου τῆς ποθομένης Μεγάλῃς Συνόδου. Ἀλλὰ τῶν πολιτικῶν πραγμάτων ἡ φορὰ Σὲ ἐξηνάγκασε, ἵνα ἀφήνων τὴν Πόλιν ἐφησυχάσῃς ἐν Κηφισίᾳ, ὅπου Σὲ κατέλαβε τὸ μήνυμα τῆς ἐκλογῆς Σου κατὰ τὸ 1926 ὡς Πάπα καὶ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας.

Ἀναπολῶ τὴν χαρὰν καὶ συγκλίνησιν τῆς ἡμέρας ἐκείνης, καθ' ἣν ὡς μέλη τῆς ἀποσταλείσης ἐντεῦθεν Ἐπιτροπῆς, ἐπισήμως ἀνηγγέιλामεν ἐν Κηφισίᾳ ἐν τῷ ἐρημητηρίῳ Σου τὴν ἐκλογὴν Σου ἐπὶ τὸν Θρόνον τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου. Ἐσκίρτησε τότε ἡ ψυχὴ Σου, διότι, καλούμενος νὰ ποιμάνῃς τὸν Β' Πατριαρχικὸν Θρόνον ἔβλεπες διὰ τῶν ὀμμάτων τῆς ψυχῆς εὐρυτάτους διανοιγομένους ἐκκλησιαστικοὺς ὀρίζοντας, ἱκανοὺς ἵνα τὴν σφριγῶσαν ἔτι πρὸς δρᾶσιν ψυχὴν Σου ἱκανοποιήσωσι καὶ τὰ περικοσμοῦντά Σε πνευματικὰ χαρίσματα περιτράνωσιν καταδείξωσιν.

Μόλις εἰσῆλθες εἰς τὰς εὐθύνas τοῦ Πατριαρχικοῦ ἀξιώματος ἐζήτησας τὴν συνεργασίαν ἡμῶν τῶν συμποιμένων Σου, καὶ ἔλαβες ταύτην ἀμέριστον εἰς ἐκτέλεσιν τῶν μεγαλειωδῶν ἐκκλησιαστικῶν σχεδίων Σου ὡς πολλὰκις, ἐν Κυρίῳ καυχώμενος, μᾶς ἔλεγες ἐν ταῖς Συνεδριάσεσι τῆς Συνόδου. Ἀνασυνέστησας τὸν Συνοδικὸν θεσμόν, τὸν ἐπὶ τῶν Ἱερῶν Κανόνων τῆς Θεοκράντου

Ἐκκλησίας ἡμῶν ἐδραζόμενον, τὸν ὁποῖον καὶ διὰ τῆς Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς Διατάξεως κατωχύρωσας. Ἐπανίδρυσας τὰς πάλαι ποτὲ διαλαμφάσας Μητροπόλεις Ἐρμουπόλεως, Ἰωαννουπόλεως καὶ Καρθαγένης εἰς ἐπέκτασιν τῆς Ἀρχιερατικῆς Ποιμαντορίας ἀνά τὰς ἀχανεῖς ἐκτάσεις τῆς Μαύρης Ἡπείρου, πρὸς σωτηρίαν τῶν πλανωμένων ψυχῶν. Ἐν τῇ μερίμνῃ Σου ὑπὲρ ψυχικῆς σωτηρίας τοῦ ποιμνίου ἐπύκνωσας τὸ θεῖον Κήρυγμα διὰ προσκλήσεως μεμορφωμένων θεολόγων Κληρικῶν.

Ἄνευ χρηματικῶν κεφαλαίων ἀνέλαβες τὴν ἴδρυσιν τοῦ Ἱεροδιδασκαλείου «Ἁγίος Ἀθανάσιος», ὅπερ καὶ μέχρι τῆς σήμερον λειτουργοῦν ἀποδίδει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν λειτουργοὺς ἀξιόους τῆς ἱερᾶς αὐτῶν ἀποστολῆς. Ὅλοι ἔχομεν ἐν τοῖς ὡσὶν ἡμῶν ἐνηχοῦντας ἔτι τοὺς λόγους, τοὺς ὁποῖους κατὰ τὰς Συνοδικὰς Συνεδριάσεις ἔλεγες, προσπαθῶν νὰ διασκεδάσῃς τοὺς οἰκονομικοὺς μας ἐνδοιασμοὺς διὰ τὴν ἴδρυσίν του, ὅτι «τὸ Ἱεροδιδασκαλεῖον εἶναι ἔργον πίστεως καὶ ὡς τοιοῦτο πνευματικὸν γεώργιον δέον νὰ φυτευθῇ, καὶ θὰ εὐδοκίμησῃ ἀρδευόμενον διὰ τῆς δρόσου τῆς θείας εὐλογίας».

Ὅταν ἤκουες τὰς θύρας τοῦ Πατριαρχείου κρουόμενας ὑπὸ τῶν χερῶν καὶ τῶν ὄρφανῶν, ζητούντων στέγην, δὲν ἔδιδες ὕπνον τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ ἀνάπαυσιν τοῖς κροτάφοις Σου, ἕως οὗ ἰδρυθῇ τὸ Πατριαρχικὸν Ὁρφανοτροφεῖον, τὸ ὁποῖον διὰ τῆς γενναίας δωρεᾶς τῶν Ἀδελφῶν Σπετσεροπούλων ἐξειλίχθη εἰς τὸ Σπετσεροπούλειον, ὅπου σήμερον ὑπερδιακόσια ὄρφανὰ ἀπόκληρα τῆς τύχης εὐρίσκουσι στέγην, τροφήν καὶ ἐκπαίδευσιν καὶ τὰ ὅποια τὴν στιγμήν ταύτην τῆς κηδεῖας Σου ἀνυψοῦσι τὰς ἀθώας αὐτῶν καρδίας καὶ ἀνοίγουσι τὰ ἄκακα χεῖλη, δέξιν πρὸς τὸν Πανοικτίρμονα Θεὸν καταρτίζοντα ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς μακαρίας ψυχῆς Σου.

Ἐφερες τὴν οἰκονομικὴν ἀναδιοργάνωσιν τοῦ Ἱεροσολιμοῦ. Ἐφήρμισας τὸ οἰκονομικὸν Σου πρόγραμμα, προικίσας αὐτὸν διὰ προσοδοφόρων κτημάτων καὶ Πατριαρχικοῦ Ὁἴκου ἐν Καῖρω διὰ τῆς μεγάλης δωρεᾶς τοῦ Θεοδώρου Π. Κότσικα. Συνέλαβες τὴν μεγάλην ἰδέαν τῆς ἀνοικοδομήσεως τοῦ Πατριαρχείου καὶ Καθεδρικοῦ Ναοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, τὴν ἀνέγερσιν τῶν ὁποίων δὲν προῦφθασας νὰ ἴδῃς. Συνέταξας τὸν θεμελιώδη Καταστατικὸν Νόμον τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας, ἐπροίκισας τὸν Ἱερόν τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου διὰ Κανονισμοῦ, καθ' ὃν νὰ ἐκλέγωνται οἱ Διάδοχοί Σου, εὐρῶν τὸν προσαρμοζόμενον τρόπον τῆς συμμετοχῆς Κλήρου καὶ λαοῦ. Συνέσφιγξας ὡς δεξιότατος ἐκκλησιαστικὸς Οἰακοστροφὸς τὰς μετὰ πασῶν τῶν Ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν σχέσεις. Ἐρρῦθμισας τὴν μεταξὺ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Σινᾶ καὶ τοῦ Πατριαρχείου ἀπὸ τριῶν αἰώνων ὑφισταμένην διαφορὰν, τὴν συνταράξασαν τὰς σχέσεις οὐ μόνον μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς καθόλου Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Καὶ τέλος ἐξεδαπάνησας Σεαυτὸν ὡς ἀνημμένη λαμπάς, ὑπὲρ δυνάμιν ἐργαζόμενος διὰ τὸ μεγαλεῖον τοῦ Ἱεροσολιμοῦ Ἁγίου Μάρκου.

Τὸ μεγαλεπήβολόν Σου ἕμμα ἔρριψε τὰς φωτιστικὰς του ἀκτῖνας καὶ ἔξω τῶν ὁρίων τοῦ Θρόνου ἐν τῇ συζητήσει τῶν ἐκκλησιαστικῶν γενικοῦ ἐνδιαφέροντος ζητημάτων.

Ἀνασυνέδεσας τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς δεσμοὺς τοῦ Θρόνου πρὸς τὰς λοιπὰς Χριστιανικὰς Ἐκκλησίας καὶ ἰδίως τὴν Ἀγγλικανικὴν, κατὰ τὸ συνέδριον τοῦ Λάμπεθ ἠγήθεις αὐτοπροσώπως τῆς Ὁρθοδόξου Ἀντιπροσωπείας, ὅπερ ὤθησε πολὺ τὸ ἔργον τῆς προσεγγίσεως τῶν δύο Ἐκκλησιῶν.

Ἐπὶ τῆς Μέγας Πατριάρχης, ἀντάξιον τῶν ἀοιδίμων Προκατόχων Σου Διάδοχος. Ἀνεδείχθης προσωπικότης ἐξέχουσα ἐκκλησιαστικὴ ἀνά τὸν Παγ-
χριστιανικὸν Κόσμον. Ἐξέλαμψας ὡς Ἀστὴρ πρώτου μεγέθους, σελαγίσας ἐν τῷ Ἐκκλησιαστικῷ στερεώματι, ὡς τὸ ἀψευδὲς τῆς Ἱστορίας στόμα θὰ ὀμιλήσῃ.

Καὶ ἤδη ἡμεῖς γονυκλινεῖς Σοῦ ἀποδίδομεν τὸν τελευταῖον ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν καὶ μετὰ δακρῶν Σε προπέμπομεν εἰς τὴν τελευταίαν κατοικίαν, ἵνα παραδώσωμεν τὸ σωματικὸν σκῆνος εἰς τὴν Μητέρα Γῆν, ἐξ ἧς καὶ προσελήφθη, διότι ἡ ἀθάνατος ψυχὴ Σου τῇ στιγμῇ ταύτῃ πτερυγίζει ἀνά τοὺς θόλους τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τούτου, ἐντὸς τοῦ ὁποῦ ἠκούσθη Σου ἡ φωνὴ πλειστάκις, ἐπὶ δεκαετίαν που, λειτουργοῦντος καὶ Εὐαγγελικῶς διδάσκοντος. Ὁ Ἱερὸς Κλῆρος περιστοιχίζων τὴν σεπτὴν σορὸν Σου εὐχεται ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς μακαρίας ψυχῆς Σου, καὶ δέεται γονυκλινῆς, ὅπως ὁ Θεὸς τῶν πνευμάτων καὶ πάσης σαρκὸς τάξῃ Αὐτὴν ἐν τόπῳ φωτεινῷ, ἐνθα ἀπέδρα πᾶσα ὀδύνη, λύπη καὶ στεναγμός. Τέλος ἡ πνευματικὴ Ἀμπελος, ἣν ἐφύτευσεν ἡ δεξιὰ Σου, συνωθεῖται ὅπως λάβῃ τὴν τελευταίαν Σου εὐλογίαν.

«Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγωνίσαι ὡς καλὸς στρατιώτης Ἰησοῦ Χριστοῦ· λοιπὸν ἀπόκειται Σοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, ὃν ἀποδώσει Σοι ὁ Κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ Δίκαιος Κριτὴς» (Β' Τιμ. 4,7-8).